

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-32>

УДК 811.161.2'373.45:811.112.2

Дутка О.Я.¹

Ужгородський національний університет

ГЕРМАНІЗМИ У СКЛАДІ ОМОНІМІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У науковій статті з'ясовано роль запозичень із германських (німецької та англійської) мов у розвитку лексичної омонімії в українській мові на підставі аналізу тих омонімічних пар і рядів, компонентами яких є лише германізми. Зокрема, методом суцільного відбору було вилучено зі СУМа в 11 т., ВТССУМа (2005 р.) лексеми, позначені як омоніми; встановлено джерело запозичення; виділено групи омонімів за джерелами виникнення; охарактеризовано семантико-стилістичні особливості лексичних омонімів, що виникли внаслідок запозичень із германських мов. Доведено, що найпотужнішим джерелом омонімії в українській мові є німецькі слова, засвоєні безпосередньо або через польську мову, – це 53 омоніми, що утворюють 22 омонімічні пари і 3 ряди. Англіцизми починають відігравати помітну роль у збагаченні лексики української мови внаслідок розвитку в ній явища омонімії тільки з кінця XX ст. Виявлено 48 слів англійського походження, які утворюють 18 омонімічних пар і 4 ряди.

Ключові слова: омонім, германізм, англіцизм, запозичення, семантика, лексема.

Dutka Oksana

Uzhhorod National University

GERMANISMS IN THE COMPOSITION OF THE HOMONYMS OF MODERN UKRAINIAN LANGUAGE

Summary. Despite the fact that a lot of attention is paid to the problems of adaptation of foreign borrowings, however, the question of the main sources of homonymy, the reasons, conditions under which a foreign word becomes homonym in the Ukrainian language, and so on, remains open until now in Ukrainian linguistics. In the scientific article the role of borrowings is cleared up from Germanic (German and English) languages in the development of lexical homonymy in the Ukrainian language, in particular, those homonymy pairs and series are considered whose components are only Germanisms. To achieve the goal, a number of tasks were accomplished: by the method of continuous selection the lexeme designed as homonyms were removed from MUL (Modern Ukrainian Language) in 11 vol., GEDMUL (Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language) (2005); the source of borrowings was established; groups of homonyms were identified by the sources of origin; as a result of Germanic borrowings the semantic and stylistic features of lexical homonyms were characterized. It is proved that German borrowings is an important source of homonymy in the Ukrainian language. In particular, 53 homonyms that form 22 homonymy pairs and 3 rows were analyzed. In their composition, direct units (40) dominate over indirect ones (11). The role of mediator belongs to Polish (10) and very rarely Russian (3). 50 lexemes are generally used and 16 are terminological. Several German words are recorded as homonyms in Ukrainian dictionaries only from the end of the XX century: crane, spar, groove, state, stock. Lexical borrowings from the English language into Ukrainian penetrated later than from German, mainly in the XIX-XX centuries, and were acquired mainly through the Russian language. According to the results of the research, Anglicism, since the end of the XX century, begin to play a significant enrichment of the vocabulary of the Ukrainian language also due to the development of the phenomenon of the homonymy in it. That is why a lot of them are missed in MUL, instead they are mostly submitted by dictionaries that have seen the world since 2000. 48 words of English origin have been identified, forming 18 homonymic pairs and 4 rows. 62 lexemes are generally used and 7 are special ones. Thus, among the Germanisms, the most powerful source of homonymy in modern Ukrainian language is the German words, adopted directly or through Polish.

Keywords: homonym, Germanism, Anglicism, borrowing, semantics, lexeme.

Постановка проблеми. Наукове зацікавлення омонімією на матеріалі різних мов існує здавна. Дослідники звертали увагу на критерії розмежування омонімів і багатозначних слів, причини збереження омонімів у мові, принципи їх класифікації тощо. Однак омонімія – це явище багатоглядне і вимагає всебічного мовного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі іншомовних запозичень і процесам засвоєння їх присвячено чимало наукових досліджень українських мовознавців О. Потебні, С. Смалль-Стоцького, І. Огієнка, Л. Булаховського, В. Жайворонка, М. Жовтобрюха, Ю. Жлуктенка, С. Семчинського, Т. Лукінової та багатьох ін.

Останнім часом лінгвісти почали приділяти більше уваги іншомовним словам у різних

терміносистемах, зрідка виділяючи серед них омоніми (Ж. Красножан, Н. Школьна, Н. Краснопольська, С. Овсейчик та ін.). Проте германізми у складі омонімів сучасної українській мові до сьогодні спеціально не розглядав ніхто, чим і зумовлена актуальність нашого дослідження. Є всього кілька статей В. Сімонок, яка звернула побіжну увагу на окремі іншомовні лексеми у складі омонімів і на збагачення лексичного складу української мови романо-германськими запозиченнями [13; 14].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на те, що проблемам адаптації іншомовних запозичень приділено багато уваги, все ж таки й досі в українському мовознавстві залишається відкритим

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3666-3124>

питання про основні джерела омонімії, про причини, умови, за яких іншомовне слово стає омонімом в українській мові та ін.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є з'ясувати роль запозичень із германських (німецької та англійської) мов у розвитку лексичної омонімії в українській мові.

Для досягнення поставленої мети виконано ряд **завдань**:

- методом суцільного відбору вилучено зі СУМа в 11 т., ВТССУМа (2005 р.) лексеми, позначені як омоніми;

- встановлено джерело запозичення;

- виділено групи омонімів за джерелами виникнення;

- охарактеризовано семантико-стилістичні особливості лексичних омонімів, що виникли внаслідок запозичень із германських мов.

Розглядаємо ті омонімічні пари і ряди, компонентами яких є лише германізми. Слідом за О. Муромцевою ми розуміємо германізм (від лат. *Germanus* – германський) широко – це «слово, його окреме значення, вислів тощо, запозичені з німецької мови (чи інших германських мов) або перекладені чи утворені за її зразком» [8, с. 95].

Виклад основного матеріалу.

1. Запозичення з німецької мови

Лексичні запозичення з німецької мови до української сягають найдавнішого періоду, ще до утворення Київської Русі. З XIII–XIV ст. багато німецьких слів увійшло до нас через польську мову, а також унаслідок безпосередніх торговельних стосунків із прибалтійськими німцями. Проте переважна більшість німецьких запозичень припадає на XVI–XVIII ст. [1, с. 137].

Вивченням німецьких запозичень займалися Є. Тимченко, І. Шаровольський, Д. Шелудько, Р. Смаль-Стоцький, О. Пророченко, Т. Пиц, В. Скачкова та ін.

Німецькі запозичення є важливим джерелом омонімії в українській мові. Ми виявили 53 омоніми, що утворюють 22 омонімічні пари і 3 ряди. У їх складі переважають прямі запозичення (40 одиниць) над опосередкованими (11). Роль посередника належить польській (10) і дуже рідко ро-сійській (3) мові.

Загальноновживаними є 50 лексем, а термінологічними – 16. Кілька німецьких слів фіксуються як омоніми в обстежених нами словниках тільки з кінця XX ст.: *кран*, *шпат*, *шпунт*, *штат*, *шток*.

У зв'язку з обмеженим обсягом статті наводимо в ній лише частину германізмів.

Подаємо приклади омонімів, джерелом яких є німецька мова:

агєнт¹ 'представник, довірена особа організації, установи і т. ін., що виконує різні доручення, завдання', 'особа, що є чийсь ставлеником, служить чийсь інтересам', 'таємний співробітник органів розвідки якої-небудь держави, організації; шпигун' [17, т. I, с. 15] запозичено з нім. *Agent* id. [9, с. 34] через рос. *агєнт* id. і пол. *agent* id. [5, т. I, с. 45; 20, т. I, с. 60; 12, т. I, с. 5; 11, т. I, с. 5]; **агєнт**² 'книж. причина, що викликає ті або інші явища в природі, в організмі людини і т. ін.; чинник' [17, т. I, с. 15] < нім. *Agens* 'рушійна сила; хім. агент, засіб' [9, с. 34] < фр. *agent*, *agente*, які, у свою чергу, пов'язуються з лат. омонімами *agens* I 'виразний, сильний, жва-

вий', 'грам. активний (verba AG)' і *agens* II 'юр. позивач, скаржник', '(при цезарях) ревізор, розшуковий агент' [4, с. 48], 'адвокат' [5, т. I, с. 45]. Отже, ці слова ще в латинській мові були омонімами;

гарт¹ 'те саме, що гартування – надавання металевим виробам твердості, пружності, міцності нагріванням до високої температури та наступним раптовим охолодженням', 'стан або властивість, набуті гартуванням', '*перен.* стійкість, витривалість, набуті в боротьбі з труднощами або в процесі тренування' [17, т. II, с. 35] < нім. *Härte* 'твердість; міцність; загартованість, витривалість' [9, с. 308]; **гарт**² 'сплав свинцю, олова та сурми, з якого виливають друкарський шриффт' [17, т. II, с. 35] запозичено з німецької мови, можливо, через пол. *hart* 'гарт'; '*перен.* стійкість, твердість, сила (стійкість, твердість) характеру' [11, т. I, с. 331]; нім. *hart* 'міцний, твердий; черствий; жорстокий' [9, с. 308] споріднене з гот. *hardus* id. [5, т. I, с. 477]; можна припустити, що омонімія розвинулася внаслідок розщеплення багатозначності німецького слова ще в польській мові;

марка¹ 'знак оплати поштових, гербових і т. ін. зборів у вигляді маленького чотирикутного папірця з зазначеною на ньому ціною та певним зображенням', 'знак, клеймо на виробі, товарі із зазначенням місця їх виготовлення, якості тощо' [17, т. IV, с. 628] – запозичення з нім. *Märke* id. [9, с. 423; 15, с. 516; 16, с. 620]; нов. верх. нім. *Märke* id., *merken* 'значити, позначати' пов'язані з нов.верх.нім. *Mark* 'кордон, прикордонна область' [5, т. III, с. 396]; **марка**² 'у середньовіччі – сільська громада в деяких країнах Західної Європи', 'у Франкській державі VIII–IX ст. і середньовічній Німеччині – прикордонний укріплений округ із військовим управлінням' [17, т. IV, с. 628] – запозичення з нім. *Mark* 'кордон, прикордонна область' [9, с. 423]; **марка**³ 'у Німеччині до 2001 р. та Фінляндії – грошова одиниця', 'міра ваги у західноєвропейських державах у 9–19 ст.' [2, с. 647] – запозичення з німецької мови; нов. верх. нім. *Mark* id. походить від сер.верх.нім. *marc* 'знак, тавро; металева зливка з офіційним тавром на ньому; зливка срібла певної ваги', *mark(e)* 'півфунта срібла' [15, с. 516; 5, т. III, с. 396; 16, с. 619]. Очевидно, всі три омоніми утворилися в німецькій мові;

талєр¹ 'те саме, що *таляр* – старовинна срібна монета, що була в обігу в Німеччині, Чехії, Італії та ін., а також на Україні' [17, т. X, с. 27–28] через польську мову (пол. *talár* id. [11, т. III, с. 160]) запозичене з нім. *Táler* 'старовинна німецька монета' [9, с. 598], що виникло внаслідок скорочення *Joachimstaller* id., утвореного від *Joachimstal*, букв. 'долина святого Йоахима' (у Чехії), місця, де добувалося срібло і де вперше (в 1519 р.) була викарбувана ця монета [5, т. V, с. 510]; **талєр**² 'металева плита на друкарському верстаті, на якій установлюють друкарську форму' [17, т. X, с. 27] походить від нім. *Teller* 'тарілка; тех. диск' [9, с. 603; 15, с. 808; 16, с. 876];

флюс¹ 'мед. набряк щоки від гнійного запалення тканини ясен, спричиненого захворюванням зуба' [17, т. X, с. 610] – з нім. *Fluss* 'ріка, плин, хід; мет. флюс; мед. виділення' [9, с. 244], яке набуло медичного значення під впливом грецького терміна *ῥέυμα* 'хвороба', букв. 'потік, струмінь, течія' [5, т. VI, с. 113; 20, т. IV, с. 200];

флюс² 'тех. речовина (вапняк і т. ін.), яка додається до вихідних матеріалів під час плавлення металів для регулювання складу шлаку; плавень', 'речовина (силікати, бура), яку наносять на поверхню з'єднаних частин під час паяння, зварювання і т. ін. для видалення утворюваних окислів та забруднень при автоматичному зварюванні', 'речовина, якою заповнюють пори глиняних та фарфорових виробів під час випалювання для надання їм міцності' [17, т. X, с. 610] < нім. *Flüsse* id. [15, с. 886], *flüssig* 'рідкий, текучий; розплавлений; розтоплений' [9, с. 244]. Хоча обидва слова, як бачимо, запозичені безпосередньо з німецької мови, у якій друге можна вважати оригінальним, незапозиченим, а перше – калькою, яка в грецькій мові, поряд із термінологічним медичним, має ще й інші значення, то, на думку Д. Качурина, у цьому випадку мова йде не про випадковий збіг, а про «навмисне» (принаймні етимологічне) суміщення в одному слові двох значень [7, с. 160].

2. Запозичення з англійської мови

Лексичні запозичення з англійської мови в українську проникали пізніше, ніж із німецької, головним чином у XIX та XX ст., і засвоювалися вони переважно через російську мову.

М. Григоренко виділяє п'ять хронологічних етапів англійських запозичень до лексико-семантичної системи української мови: 1) XVI ст. (епізодичні запозичення); 2) доба реформ Петра I (потрапляння англіцизмів до української мови за посередництва російської); 3) 20-ті роки XIX ст. (запозичення англійських слів через російську як основну, а також польську та німецьку мови, що пов'язано з «англофільною» спрямованістю політичної діяльності Катерини II та підтриманням нею тісних зв'язків із Великобританією після війни з Францією 1812 р.); 4) початок XX ст.; 5) кінець XX – початок XXI ст. [3, с. 255–256].

Кінець XX ст. – переломний етап в історії української мови, який характеризується двома процесами: розширенням сфер вживання української мови у зв'язку з набуттям нею реального статусу державної; збільшенням питомої ваги іншомовних елементів в активній лексиці, причиною якого є посилення взаємодії з країнами Заходу [21, с. 129]. Саме англійська мова, на думку О. Стишова, є найпотужнішим джерелом запозичень у сучасній українській літературній мові; на її частку припадає близько 70-80% всієї іншомовної лексики, запозиченої в кінці XX ст. [18, с. 16].

Як свідчать результати нашого дослідження, англіцизми з кінця XX ст. починають відігравати помітну роль у збагаченні лексики української мови також унаслідок розвитку в ній явища омонімії. Саме тому багато з них у СУМі відсутні, натомість їх подають переважно словники, що побачили світ з 2000 р.

Певні труднощі у кваліфікації омонімів становить той факт, що деякі англійські лексеми у словниках української мови кваліфікуються то як омоніми, то як багатозначні слова (див., наприклад, *кортнер*, *крбсінг*, *ринг*, *танк*, *тєндєр*, *тост*, *хакі*). На нашу думку, це все ж таки омоніми, оскільки в багатьох англіцизмів омонімічне значення виникло вже на українському мовному ґрунті внаслідок переосмислення чи розпаду багатозначності.

Ми виявили 48 слів англійського походження, які утворюють 18 омонімічних пар і 4 ряди. 62 лексеми є загальноновживаними, а 7 – спеціальними. Наводимо кілька прикладів:

бокс¹ 'спорт. кулачний бій особливого виду між двома спортсменами' [17, т. I, с. 213] – запозичення з англ. *box*² 'удар, бокс; бити кулаком; боксувати' [10, с. 58], етимологічно не з'ясоване, іноді пов'язується з дан. *baske* 'бити' [5, т. I, с. 224]; **бокс**² 'вид чоловічої стрижки' [17, т. I, с. 213] – це омонім, що виник, напевно, на основі попереднього внаслідок переосмислення, оскільки боксери мали таку коротку стрижку; **бокс**³ 'приміщення в поліклініках, лікарнях і т. ін. для ізоляції інфекційних хворих або виявлення бацилоносців', 'відгороджене місце для автомобіля у колективному гаражі', 'пристосування у вигляді коробки, футляра і т. ін.', 'ізольована засклена камера зі входом через тамбур, призначена для мікробіологічних та інших біологічних робіт' [2, с. 91]; запозичено з англ. *box*¹ 'коробка; ящик; ложа' [10, с. 58; 16, с. 178];

бум² 'штучне пожвавлення, галас, створювані з метою підвищення грошового курсу' [17, т. I, с. 255] < англ. *boom* id., що походить від звуконаслідувального *boom* 'звук пострілу, гудіння' [10, с. 57], можливо, спорідненого з гол. *botmen* 'барабанити, шуміти' [5, т. I, с. 294]; **бум**³ 'спортивний прилад для вправ з рівноваги' [17, т. I, с. 255] – з англ. *boom* 'жердина, колода', яке походить від гол. *boom* 'колода, дерево' [5, т. I, с. 294];

корт¹ 'майданчик для гри в теніс' [17, т. IV, с. 301] – запозичення з англ. *court* 'двір; суд; судове засідання; корт' [10, с. 105] < лат. *cohors* 'двір' [15, с. 456; 16, с. 561]; **корт**² 'заст. бавовняна тканина для верхнього одягу' [17, т. IV, с. 301] – з англ. *cord* 'мотузка, шнурок; товста струна; окуви; кордова тканина; смужка на тканині' [10, с. 102], що походить від фр. *corde* 'мотузка; струна' [5, т. III, с. 13] та ін.;

танк¹ 'бойова броньована всюдихідна машина на гусеницях, озброєна гарматою та кулеметами, встановленими на башті, що обертається' [17, т. X, с. 33]; **танк**² 'спец. спеціально обладнаний бак, цистерна, відсік для зберігання або транспортування рідин' [17, т. X, с. 33] – запозичення з англійської мови; англ. *tank* 'водойма; резервуар, цистерна, бак; бойова броньована машина' походить від гінді *tānkh* 'водойма; резервуар, цистерна, бак', що зводиться до дінд. *tadāgam* 'став, водойма'; назва перенесена на бойові броньовані машини у зв'язку з тим, що англійці, уперше виготовивши бронемашини в 1915 р., для маскуванню накривали їх брезентовими чохлами з написом *Tank*, тобто 'цистерна, бак'; помилковим є виведення англ. *tank* 'бойова бронемашини' від імені інженера-винахідника Танка [5, т. V, с. 515; 22, т. II, с. 228]. Уперше як омоніми зафіксовані 1968 р. [12, т. III, с. 433]. Однак і досі деякі джерела [15, с. 810; 16, с. 878; 6, с. 650] подають його як багатозначне слово;

тост¹ 'підсмажений або підсушений тонкий шматочок хліба' [2, с. 1465] – запозичення з англ. *toast* id. [10, с. 967], що походить від лат. *tostus* 'підсушений, підсмажений' [4, с. 1020; 22, т. II, с. 253]; **тост**² 'коротка застільна промова з побажанням чогось і пропозицією випити чарку на честь когось, чого-небудь' [2, с. 1465] < англ. *toast* id. [10, с. 967]

(в Англії існував звичай при проголошенні здравичі вмикати в келих підсмажену скибку хліба) [5, т. V, с. 609]. В українських джерелах фіксується з кінця XIX ст.: див. *тостъ здравный* 'здравича' [19, т. IV, с. 119]. П. Черних зафіксував його раніше – в «Повістях Белкіна» О. Пушкіна (1830 р.) [22, т. II, с. 253]. Як бачимо, омонімія розвинулася ще на ґрунті англійської мови, хоча й досі деякі українські та російські джерела [15, с. 833; 6, с. 673] подають його як багатозначне слово.

Висновки і пропозиції. Отже, наше дослідження дає підстави стверджувати, що з-поміж германізмів найпотужнішим джерелом омонімії в сучасній українській мові є німецькі слова, більшість із яких потрапила до нас прямо або через польську мову. У багатьох англіцизмах, як пізніших запозиченнях, розвиток омонімії ще остаточно не завершився, що підтверджують лексикографічні джерела.

Вважаємо перспективними дослідження ролі запозичень у процесі розвитку омонімії в українській мові.

Список літератури:

1. Бурячок А.А. Лексика української мови з погляду її походження. *Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія* / за заг. ред. акад. І.К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1973. С. 121–150.
2. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
3. Григоренко М. Особливості процесу запозичання в сучасній українській мові. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2014. Вип. 61. С. 255–261.
4. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь. Москва : Русский язык, 1976. 1096 с.
5. Етимологічний словник української мови: в 7 т. Редкол.: О.С. Мельничук (гол. ред.) та ін. Київ : Наук. думка, 1982–2012. Т. 1–6.
6. Егорова Т.В. Словарь иностранных слов современного русского языка. Москва : «Аделант», 2014. 800 с.
7. Качурин Д.В. Проблема разграничения омонимии и полисемии применительно к практике составления толковых слова реј : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 «Русский язык». Москва, 2013. 393 с.
8. Муромцева О.Г. Германізм. Українська мова. Енциклопедія. Київ : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2004. С. 95.
9. Мюллер В. Великий німецько-український словник. Київ : Чумацький Шлях, 2005. 792 с.
10. Мюллер В.К. Большой современный англо-русский, русско-английский словарь. Москва : Цитадель-трейд: РИПОЛ классик: Дом. XXI век, 2009. 1056 с.
11. Польсько-український словник: У 2 т. Київ : Видавництво Академії наук Української РСР, 1958–1960.
12. Русско-украинский словарь: У 3 т. Киев : Наукова думка, 1969.
13. Сімонок В.П. Збагачення лексичного складу української мови романо-германськими запозиченнями. *Сучасні лінгвістичні парадигми: матеріали Міжнар. наук. конф. Горлівка, 19 берез. 2014 р.: до 65-річчя Горлів. ін-т інозем. мов та 75-річчя Донбас. держ. пед. ун-ту. Горлівка, 2014. С. 308–312.*
14. Сімонок В.П. Лексична омонімія у вимірі іномовних запозичень. *Лінгвістичні дослідження* : Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. 2011. Вип. 31. С.18–23.
15. *Словник іношомовних слів* / за ред. О.С. Мельничука. Київ : Головна редакція УРЕ, 1985. 968 с.
16. *Словник іношомовних слів* / О.Л. Пустовіт, О.І. Скопченко, Г.М. Сюта, Т.В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2000. 1017 с.
17. Словник української мови: У 11 т. Київ : Наук. думка, 1970–1980.
18. Стишов О.А. Особливості розвитку лексичного складу української мови кінця ХХ століття. *Мовознавство*. 1999. № 1. С. 7–21.
19. Уманець М. і Спілва А. Словарь російсько-український. Львів : НТШ, 1893–1898. Т. I–IV.
20. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка: в 4 т. Пер. с нем. и доп. О.Н. Трубачева. 2-е изд., стереотип. Москва : Прогресс, 1986–1987. Т. I–IV.
21. Чернікова Л.Ф., Смілик Т.І. Англіцизми в сучасній українській мові. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. № 152. С. 129–133.
22. Черных П.Я. Историко-этимологический словарь современного русского языка. В 2 т. Москва : Русский язык, 1999.

References:

1. Buriachok, A.A. (1973). *Leksyka ukrainskoi movy z pohliadu yii pokhodzhennia* [Vocabulary of the Ukrainian language in terms of its origin]. *Suchasna ukrainska literaturna mova. Leksyka i frazeolohiia / za zah. red. akad. I.K. Bilodida* [Modern Ukrainian literary language. Vocabulary and phraseology / by the gen. ed. Acad. I.K. Bilodid]. Kyiv: Nauk. dumka, pp. 121–150. (in Ukrainian)
2. Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) (2005). [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian (with add. and sup.)]. Uklad. i holov. red. V.T. Busel. Kyiv; Irpin: Perun, 2005. (in Ukrainian)
3. Hryhorenko, M. (2014). *Osoblyvosti protsesu zapozychannia v suchasni ukrainskii movi* [Peculiarities of the borrowing process in modern Ukrainian language]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii filolohichna*, vol. 61, pp. 255–261. (in Ukrainian)
4. Dvoret'skyi, Y.Kh. (1976). *Latynsko-russkyi slovar* [Latin-Russian Dictionary]. Moscow: Russkiy yazyk.
5. *Etymolohichni slovnyk ukrainskoi movy: v 7 t.* [Etymological dictionary of the Ukrainian language: in 7 vol.]. Redkol.: O.S. Melnychuk (hol. red.) ta in. Kyiv: Nauk. dumka, 1982–2012. T. 1–6. (in Ukrainian)
6. Egorova, T.V. (2014). *Slovar inostrannykh slov sovremennogo russkogo yazyka* [Dictionary of foreign words of the modern Russian language]. Moscow: Adellant. (in Russian)
7. Kachurin, D.V. (2013). *Problema razgranicheniya omonimii i polisemii primenitelno k praktike sostavleniya tolkovykh slovarey* [The problem of distinguishing homonymy and polysemy in relation to the practice of forming explanatory dictionaries]: dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.01 «Russkiy yazyk». (PhD Thesis). Moscow: Russkiy yazyk.
8. Muromtseva, O.H. (2004). *Hermanizm* [Germanism]. *Ukrainska mova. Entsyklopediia* [Ukrainian language. Encyclopedia]. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia im. M.P. Bazhana, p. 95.
9. Miuller, V. (2005). *Velykyi nimetsko-ukrainskyi slovnyk* [Great German-Ukrainian Dictionary]. Kyiv: Chumatskyi Shliakh.
10. Myuller, V.K. (2009). *Bolshoy sovremennyy anglo-russkiy, russko-angliyskiy slovar* [Great modern English-Russian, Russian-English dictionary]. Moscow: Tsitadel-treyd: RIPOL klassik: Dom. XXI vek.

11. Polsko-ukrainskyi slovnyk: U 2 t. [Polish-Ukrainian Dictionary: in 2 vol.]. Redkol.: L.L. Humetska (holov. red.) ta in. Kyiv: Vydavnytstvo Akademii nauk Ukrainiskoi RSR, 1958–1960.
12. Russko-ukrainskiy slovar: U 3 t. [Russian-Ukrainian Dictionary: in 3 vol.]. Kiev: Nauk. dumka, 1969.
13. Simonok, V.P. (2014). Zbahachennia leksychnoho skladu ukrainskoi movy romano-hermanskymy zapozychenniamy [The Enrichment of the lexical composition of the Ukrainian language by Romano-German borrowings]. Proceedings of the *Suchasni linhvistychni paradyhmy: Ukraine, Gorlovka, March, 2014*. Gorlovka, pp. 308–312. (in Ukrainian)
14. Simonok, V.P. (2011). Leksychna omonimiia u vymiri inomovnykh zapozychen [Lexical homonymy in measuring foreign language borrowings]. *Linhvistychni doslidzhennia*, vol. 31, pp. 18–23. (in Ukrainian)
15. Melnychuk O.S. (ed.) (1985). *Slovnyk inshomovnykh sliv* [Dictionary of foreign words]. Kyiv: Holovna redaktsiia URE.
16. Pustovit, O.L., Skopnenko, O.I., Siuta, H.M., & Tsybaliuk, T.V. (2000). *Slovnyk inshomovnykh sliv* [Dictionary of foreign words]. Kyiv: Dovira.
17. Slovnyk ukrainskoi movy: U 11 t. (1970–1980). [Dictionary of the Ukrainian Language: in 11 vol.]. Kiev: Nauk. dumka. (in Ukrainian)
18. Styshov, O.A. (1999). Osoblyvosti rozvytku leksychnoho skladu ukrainskoi movy kintsia XX stolittia [Peculiarities of the development of lexical composition of the Ukrainian language in late twentieth century]. *Movoznavstvo*, no. 1, pp. 7–21. (in Ukrainian)
19. Umanets, M., & Spilka, A. (1893–1898). *Slovar rosiisko-ukrainskyi* [Russian-Ukrainian Dictionary]. Lviv: NTSh.
20. Fasmer, M. (1986–1987). *Etimologicheskii slovar russkogo yazyka: v 4 t.* [Etymological dictionary of Russian words: in 4 vol.]. Moskow: Progress. (in Russian)
21. Chernikova, L.F., & Smilyk, T.I. (2009). Anhlytsyzmy v suchasni ukrainskii movi [Anglicisms in modern Ukrainian language]. *Kultura narodov Prychernomoria*, no. 152, pp. 129–133. (in Ukrainian)
22. Chernykh, P.Ya. (1999). *Istoriko-etimologicheskii slovar sovremennogo russkogo yazyka. V 2 t.* [Historically etymological dictionary of modern Russian. In 2 vol.]. Moskow: Russkiy yazyk. (in Russian)